

Katere spremembe na trgu dela niso posledica finančne krize?

Finančna oz. gospodarska kriza je pojem, s katerim smo se po nekaj letih že navadili živeti. Ker ga vsak dan nekajkrat slišimo, nam hitro pride v navado, da bi za vse spremembe krivili krizo. A zavedati se moramo, da zaradi krize pogosto ne opazimo drugih gibanj in sprememb, ki bi se dogajale tudi, če bi gospodarstvo še vedno delovalo tako kot v času »debelih krav«. Kaj mislimo s tem in kje se odpirajo priložnosti za delo?

1. Demografske spremembe

Svetovno prebivalstvo se še vedno povečuje in, predvsem v razvitih državah, stara. Poleg tega zaradi napredka v medicini in znanosti živimo vse dlje - istočasno pa smo zaradi vse večje dolgoživosti vedno bolj izpostavljeni boleznim in potrebi po starostni oskrbi. To ustvarja potrebe po novih storitvah na teh področjih in gotovo pomeni pritiske po večjem zaposlovanju v sektorjih medicine, oskrbe in nege starejših. Tudi pritiski na spremembo delovnega sloga in podaljšanje delovne aktivnosti so nekaj, kar se dogaja neodvisno od finančne krize in bi se s tem problemom spopadali tudi, če krize ne bi bilo.

2. Podnebne spremembe in naraščajoče potrebe po hrani in energiji

Zaradi naraščanja prebivalstva in splošnega razvoja naraščajo potrebe po hrani in novih virih energije. Gospodarski sektorji, ki se ukvarjajo s temi področji, bodo v prihodnosti gotovo doživljali nadpovprečno rast. Posamezniki, ki bodo imeli znanja, veščine in ideje za reševanje teh problemov, bodo imeli lažje delo pri iskanju zaposlitve.

3. Eksponenten napredek tehnologije in znanosti

Tehnologija in znanost napredujeta z izjemno hitrostjo. Cikli sprememb so prvič v zgodovini človeštva tako hitri, da jih opazimo ne le znotraj življenja ene generacije, ampak je življenje že danes bistveno drugačno kot, denimo, 10 ali 15 let nazaj. Spremembe so tako hitre, da ni več mogoče usposobiti mladega človeka za poklic, ki ga bo lahko opravljal vse življenje. Obstaja namreč precejšnja možnost, da bo današnji 25-letnik čez 10 let opravljal poklic, ki si ga danes ne moremo niti predstavljati, vsekakor pa se zanj ni možno izšolati. Če ga bo želel opravljeti, se bo moral dela priučiti drugače kot z učenjem in študijem v mladih letih. **Sposobnost posameznika, da tekom celega življenja pridobiva nova znanja in veščine, bodo v prihodnosti ključna za uspeh na trgu dela.** Pomislite: bi si 10 let nazaj lahko predstavljali poklice, kot so spletni arhitekt, upravljavec socialnih omrežij ali serviser robotskih sesalnikov?

4. Prehod iz informacijske dobe v »dobo konceptov«

Še preden smo dojeli, da je industrijske dobe konec in začeli govoriti o informacijski dobi, je že nastopila nova doba: **doba konceptov**. Najbolj uspešni posamezniki niso več lastniki produkcijskih sredstev in strojev (industrijska doba) ali lastniki informacij (z razmahom interneta so informacije postale prosto dostopne vsem). Uspešni so tisti, ki so izumili nove

koncepte in modele delovanja ter poslovanja, nove načine služenja denarja. Pomislite na Facebook, ki ni izumil koncepta družabnega omrežja, ampak je v njem poiskal model zaslužka. Pomislite na Google, ki ni bil prvi iskalnik niti ni lastnik nobene od informacij, ki jih ponuja: pa vendar uspe z »dajanjem stvari zastonj« dosegati izjemne dobičke (in ustvarjati izjemno kakovostna delovna mesta).

V razmislek: Jože, današnji 43-letnik, ki se je rodil 1970, je bil rojen v industrijski dobi in se je v njenem času tudi izšolal za delo v industrijskem modelu. Medtem je nastopila informacijska doba in že prešla. Jožeta ne bo nihče poslal v šolo oz. mu omogočil klasičnega šolanja; še več: šolski sistemi so se komaj začeli dobro prilagajati informacijski dobi. Pred Jožetom je še vsaj 20 let delovne dobe. Trenutno ne vidimo druge rešitve kot to, da se Jože seznanja s spremembami, prevzame odgovornost za svoje življenje in začne sam pridobivati znanja ter veščine, ki jih bo potreboval v prihodnosti.

5. Globalizacija in avtomatizacija brišeta delovna mesta

Tehnološki napredek, novi koncepti ter vse manjši in vse bolj povezan svet pomenijo, da se v temelju spreminjajo delovna razmerja. Dela, za katera smo še pred nekaj desetletji potrebovali na stotine delavcev, je danes sposoben opravljati stroj pod nadzorom ene osebe. Povezanost sveta in splošni razvoj pomenijo, da sodelovanje in tekmovanje ljudi iz različnih koncev sveta ni bilo nikoli lažje. Prav tako lahko brez težav pridemo do dobrin, ki jih proizvajajo na drugem koncu sveta.

Sočasno namreč potekata 2 procesa:

- Fizično naporna, zahtevna in monotona dela lahko zaradi napredka tehnologije avtomatiziramo. Stroji prevzemajo dela, za katera smo nekoč potrebovali ljudi. Pred 40 leti so izginila dela kurjačev na železnicah. Internet je bistveno zmanjšal potrebo po potovalnih agentih, saj si letalske karte kupujemo sami prek spleta. Snemalne naprave so nadomestile stenografe in zapisnikarje. Gozdarji uporabljajo stroje za sečnjo, ki nadomestijo 10 ali 20 delavcev. Administratorji ne sortirajo več pošte svojih šefov, saj ti sami berejo in odgovarjajo na svojo e-pošto. Na vidiku ni ničesar, kar bi nam nakazovalo, da bi se ta proces ustavil.

- Istočasno se delovna mesta globalizirajo: tista delovna mesta, ki imajo nizko dodano vrednost, pa jih ne znamo avtomatizirati, se selijo v države, kjer je delovna sila cenejša in so ljudje zaradi slabšega življenjskega standarda pripravljeni opravljati taka dela. To predstavlja ogromen odliv delovnih mest iz razvitega sveta (tudi Slovenije) v druge države. Gre predvsem za industrijska dela, dela za tekočim trakom, proizvodnjo; vendar tudi druga delovna mesta niso popolnoma varna pred tem: letališče v nemškem Frankfurtu za napovedovanje letov prek letališkega ozvočenja v nočnem času uporablja zaposlene, ki delajo v San Franciscu v ZDA. Upravitelju se namreč bolj izplača plačevati Američane za dnevno delo kot Nemce za nočno; vse to je omogočil internet in take selitve del so skupna posledica avtomatizacije in globalizacije.

Kljub morebitnim nasprotovanjem menimo, da ni veliko možnosti, da bi ta proces ustavili; veliko vprašanje je, če je to sploh smiselno. Vprašanje, ki je bolj na mestu, je: »Kako se lahko prilagodimo tem procesom?« Omenjena dogajanja namreč niso le »uničevalci« delovnih mest, lahko so tudi njihovi ustvarjalci.

6. Brisanje meje med »delodajalcem« in »zaposlenim«

Zaradi hitrih sprememb v naravi dela se spreminjajo tudi delovna razmerja. Iz podrejenega odnosa, v katerem zaposleni izvaja navodila delodajalca, ki ve, kako naj zaposleni opravlja svoje delo, se delovni odnosi spreminjajo v partnerske. **Delodajalci najemajo zaposlene, da rešujejo probleme, ki jih delodajalci ne znajo rešiti.** Tovrstni zaposleni postajajo

specializirani podjetniki, svoje storitve ponujajo več delodajalcem. Delovno razmerje temelji na sodelovanju in je oblikovano kot poslovni odnos med dvema podjetjema.

Gorazd Prah za [Mojedelo.com](https://mojedelo.com)

